GAZET'A TRANSILVANIEI.

Redactiunea si Administratiunea:
Brasiovu, piati'a mare Nr. 22. — „Gazet'a" ese:
Marti'a, Joui'a si Sambat'a.
Pretiulu abonamentului:
pe unu anu 10 fl., pe siese luni 5 fl., pe trei luni 2 fl. 50 cr. Tieri esterne pe siése luni 14 fr. pe anu 28 franci.

Anulu XLIV.

Se prenumera:
a postele c. si r. si pe la dd. corespondenti.
Anunciurile:
un'a serie garmondu 6 cr. si timbru de 30 cr. v. a. pentru fiacare publicare. — Scrisori nefrancate nu se primescu. — Manuscripte nu se retramitu.

Nr. 111. **Mercuri 30 Septembre|12 Octobre** **1881.**

☞ **Cu numerulu acest'a se incheia abonamentulu pe cuartalulu alu treilea.**

Austro-Ungari'a si Slavismulu.

Brasiovu, 30 Septembre.

Caleidoscopulu austro-ungaru ne presenta in momentele de façia unu tablou, care ne aduce aminte, cà maioritatea poporatiunei acestei monarchie este slava. „Austri'a are o missiune slava" strigau diarele cehice odinióra, candu Cehii se aflau inca in opositiune passiva. „Naroduy Listy" repeta aceleasi cuvinte si astadi, candu Cehii facu parte din maioritatea camerei austriace. Intre atunci si acuma este o diferintia insemnata si acést'a diferentia destépta cu dreptu cuventu mari ingrijiri cu deosebire la Budapest'a.

Déca Austri'a are o missiune slava, atunci cea mai naturala conseciintia este cá ea sè se alieze cu Russi'a, care e unu statu eminamente slavu. Cehii nu dorescu nimicu mai fierbinte decàtu o asemenea aliantia. Unu organu de frunte alu loru „Narodny Listy" o spune pe façia, cà numai intr'o strinsa legatura cu Russi'a vede asiguratu viitoriulu Austriei. Fói'a ceha pledéza prin urmare pentru o intielegere imediata cu „marea, uman'a si liberal'a" Russia. E naturalu cà Cehii, cari sunt incungiurati de Germani, nu potu avé incredere in Germani'a. Uniunea tuturoru Germaniloru, scopulu finalu alu politiciloru dela Berlin, se póte realisá numai cu perderea elementului cehu, care este in periculu a se innecá in marea germana. De aceea Cehii au fost totdéuna pentru alianti'a cu Russi'a in contra Germaniei si déca foile loru pledéza adi in favórea unei intrevederi a monarchiloru Russiei si Austriei, ei se gandescu mai vêrtosu la emanciparea Austriei de sub influinti'a germana.

O noua lupta s'a incinsu intre curentulu germanu si curentulu slavu la curtea de Vien'a. Influinti'a germana predomina inca situatiunea, ce ar' fi inse déca partideloru slave, pe cari se radîma adi regimulu austriacu, le ar' succede a impinge Austri'a in braçiele Russiei? Situatiunea interióra a monarchiei s'ar' schimbá negresitu d'introdata radicalu si Slavii ar' deveni stapanitorii ei.

Desi la Vien'a isi dau mari silintie de a balansá intre cele duóe estreme, possibilitatea nu e cu totulu eschisa cá curentulu slavu se devina preponderantu. Despre unu lucru inse, nu mai incape nici cea mai mica indoiéla: Slavismulu face progresse uriasie in monarchia si ori cà vomu merge cu Germani'a, ori cu Russi'a, ori cu amenduóe, Slavii voru jucá de aci incolo unu rolu decisivu in Austro-Ungari'a.

Déca vr'unu poporu are causa de a se teme de progressele Slavismului in Austro-Ungari'a, atunci e celu maghiaru. Aceeasi antipathia ce-o au Cehii contra Germaniloru, predomina pe Maghiari façia de Slavii, de cari sunt impresurati. Apropierea Germaniei de Russi'a este privita cu ochi rei la Pest'a si spre a impedecá o apropiare mai strinsa intre Austri'a si Russi'a foile maghiare acusa pe Slavii austriaci la d. de Bismarck dîcêndu, cà ei ar' voi se faca din Austri'a o vasalla a Russiei.

Intemplarea a voitu cá deodata cu articulii diarului cehu „Narodny Listy" sè sosésca la Pest'a si raportulu despre irritatiunea cea mare, ce domnesce in diet'a croata din caus'a limbagiului violentu alu opositiunei. De unde atàta curagiu la Croati? Nu jóca óre in Agram firele unei agitatiuniuni secrete panslaviste? Si óre aceste fire nu se conducu chiaru de càtra partid'a slavofila dela Vien'a?

Este fatalu cà ataculu asupra politicei maghiare vine deodata dela apusu si dela média-di. Maghiarii credeau susu si tare cà cu incorporarea granitiei au infundatu gur'a Croatiloru pentru totdéuna si ce se vedi, in locu de multiamire li se arunca in façia amenintiarea, cà Croatii isi voru aperá drepturile asupra Fiumei, déca va fi de lipsa cu pumnulu. Ba cutezarea Croatiloru se estinde si mai departe, ei ceru si Dalmati'a intréga intregutia.

Limbagiulu ce se pórta in diet'a croata combinatu cu limbagiuln foiloru cehe a trebuitu negresitu se provóce in Pest'a nu puçina consternare. Asupra Croatiloru Maghiarii sunt indignati fórte. Deja foi moderate cá „Hon" amenintîa, cà li se va face processu de statu agitatoriloru croati, déca voru continua a atacá intregitatea tieriloru corónei S. Stefanu. „Pester Lloyd", silindu-se a tractá pe Croatí c'unu dispretiu suveranu, striga in gur'a mare, cà nu li se va mai face nici cea mai mica concessiune, ear' „Pesti Naplo", mai voinicu, cere necurmatu fapte: anecsarea Fiumei si chiaru si a Bosniei la Ungari'a.

Imperiulu sudslavicu este deja, cum vedemu, in deplina formatiune si intieleptele remasitie deakiste dela „Pesti Naplo" nu afla o metoda mai buna de a stinge foculu aprinsu, decàtu cerendu anecsarea Bosniei la Ungari'a si silindu-se a demonstrá Croatiloru, cà numai ide'a de statu ungaru póte face cuceriri in Orientu! Ce ingamfare scurtu vedietóre!

Se nu se prea jóce cei dela Pest'a cu foculu. Slavismulu inaintéza si se intaresce in monarchi'a nóstra pe di ce merge si nu scimu déca si a dou'a óra va succede ai paralisá influinti'a, chiaru si candu cumetrulu Bismarck le ar' stá earasi la spate.

Cronic'a evenimenteloru politice.

Referentulu Moritz Iokai a presentatu camerei ungare proiectulu de respunsu la discursulu tronului. Elu se distinge printr'unu stilu alesu, care este a se datorí scriitoriului Iokai, dér' unu momentu insemnatu ilu mai deosebesce de adressele anterióre. Proiectulu de adresa actualu nu se multiumesce numai a fi o parafrasa a discursului tronului, ci merge unu pasu mai departe si atinge si cestiuni despre cari nici n'a fost vorba in Mesagiu adresandu tronului unele gravamine. Este caracteristicu cà partid'a guvernului n'a pututu retacé in adresa „casurile singuratice regrelabile à la Lendl-Göczel" cari producu desbinare intre armata si poporatiune. Opiniunea publica maghiara a fost prea agitata de càtra press'a opositiunale, decàtu cá guvernamentalii se póta ingnorá in adressa nemultiumirea generala cu acele „casuri singuratice." Unu semnu reu déca si adress'a maioritatii se abate dela usulu de mai inainte si depune gravamine la piciórele tronului. Acést'a este o manifestatiune importanta cu caracteru opositiunalu si ea nu numai cà nu va contribui de a pune stavila curentului nationalu, care pretinde o armata deosebita nationala, ci va dá inca si mai mare nutrementu agitatiuniloru stangei.

Partea antaia a proiectului este acomodata discursului tronului, ea esprima cu deosebire asupra pasagiului privitoriu la cestiunea Fiumana, apoi adres'a continua in partea a dou'a cam asié: Fiacare patriotu trebue se dorésca cá armat'a se traiésca in deplina concordia cu „celelalte classe ale popóreloru" Majestatii Sale. Cu multa jertfa si abnegare de sine a saritu fiacare membru alu armatei comune, dela generalu pêna la gregariu in aperarea poporatiunei de primejdiile elementare (inundatiuni), de alta parte Maj. S'a in persóna s'a pututu convinge cu càta cordialitate sincera este primita armat'a de catra celelalte classe ale popóreloru si cà poporulu ungurescu iubesce acea casta, care pórta arme pentru elu.

Càteva „casuri singulare regretabile," adauge proiectulu, sunt de natura a conturbá bun'a intielegere si a destepta indoieli in poporu. . . . „Suntemu inse convinsi cà principiile constitutionale ale Maj. Vóstre si judecat'a tréza si linistita a maioritatii poporului maghiaru va face se dispara nisuintiele acele discordante si soldatulu si burgezulu va fi petrunsu de adeverulu fundamentalu, cà fidelitatea càtra regele incoronatu, càtra patria si càtra constitutiune, este un'a si aceea'si, cà celu ce vatama un'a pecatuesce si contra celeilalte si cà tronului si constitutiunei tierii cineva póte se servésca numai in unulu si acelasiu timpu, pentrucà aceste duóe sunt nedespartibile."

Intre proiectele de lege presentate dietei ungare se afla si faimós'a lege asupra invetiamentului in scólele reale si in gimnasii, puçinu mai modificata. Dupa acestu proiectu limb'a de esaminare este si pentru comissiunile esaminatóre confessiunale cea maghiara. Ministrulu póte dá dispensu pe 5 ani. Speramu inse, cà se va adeverí ce dîce „N. Pester Journal", cà adeca proiectulu d-lui Trefort n'are nici cea mai mica siansa de a fi primitu, deórace vatama prea multe interesse particulare, si inca interesse de ale Maghiariloru reformati s. a.

Intre proiectele de lege se afla si unulu privitoriu la casatóri'a intre Crestini si Evrei. — Organulu d-lui Tisza „Ellenőr" pledéza din nou pentru aceea ca mandatulu dietei se dureze cinci ani, nu numai trei ani cá pêna acuma.

Guvernulu austriacu a hotarîtu a se convocá Reichsrathulu pe diu'a de 27 Octobre candu se voru deschide si delegatiunile. Sessiunea viitória va aflá, cum se pare, pe Cehi uniti intr'unu singuru partidu. Pentru scopulu amalgamisarei partidei „Cehiloru tineri" cu „Cehii betrani" s'a alesu unu comitetu de càte 3 membri din fiacare parte. Dr. Rieger partinesce viiu ide'a amalgamisarei. Zeithammer este numai pentru uniune.

Miscarea Cehiloru pe terêmulu instructiunei devine din dî ce merge mai mare. Studentii cehi alérga din tóte partile la Universitatea din Prag'a, asié cà acuma numerulu studentiloru a devenitu atàtu de mare incàtu nu-i mai cuprindu auditoriile. 75 studenti cehi, cari au studiatu pêna acuma in Germani'a s'au anuntiatu pentru Prag'a. Astfeliu Cehii voiescu se dè o dovada practica despre necessitatea infiintiarei unei a dou'a Universitati cehice.

Unu siru de scene turbulente s'au petrecutu in diet'a Croatiei cu ocasiunea desbaterei adressei càtra tronu. Unulu din opositiunali incepù a combate rescriptulu dicêndu cà nu voiesce se intre in corespondintia cu Regele Ungariei, cà Croatii voiescu se scia numai de regele croatu, ear' rescriptulu este redactatu de capii selbaticiloru Unguri s. a. Starcevici sen. vorbindu la indemnitatea ceruta de guvernu dise: „Guvernului nu i e permisu a beli poporulu si ai luá bucaturá ultima din gura." Mare tumultu provocara aceste cuvinte. Interpelatu fiindu despre arestarea popii catolicu Sorg la alegerea din Zagori'a, siefulu de sectiune Zsivcovici (gr. or.) a voitu se justifice faptulu dicêndu cà are dovedi, cà Sorg e unu omu care n'are nici unu Dumnedieu. La aceste cuvinte opositiunalii incepura a strigá: Ai ofensatu religiunea catolica, tiér'a nóstra e catolica, nu lasamu cá se fia insultata! Sgomotulu si strigatele erau atàtu de mari si constante incàtu a trebuitu sè se inchida siedinti'a.

In Vien'a este intrunita o comissiune compusa din representanti ai guvernului austriacu si ungaru cu scopu de a incercá o revisiune a tarifului vamalu incheiatu la 1878, in directiune protectiunista.

Comitele Taaffe a adresatu o scrisóre primariului Vienei spuindu-i cà Maj. S'a doresce cà regularea Dunarei se fia continuata in susu pêna la Ybbs si in josu pêna la graniti'a ungara (la Theben). Lucrarile sunt pretiuite la 24 milióne. In privinti'a acést'a se va presentá Reichsrathului unu proiectu.

„Timpulu" afla cà ambasadorulu austriacu dela Bucuresci comite Hoyos va merge in aceeasi

calitate la Madrid si va fi inlocuitu la Bucuresci de d. L u d o v i c u T i s z a, fratele ministrului-presiedinte, vestitulu comissariu dela Seghedinu.

Afara de situatiunea in Afric'a de nordu preocupa pe F r a n c e s i in momentele de façia multu formarea n o u l u i c a b i n e t u. Veni-va la cârma unu ministeriu Gambetta? Eata marea intrebare. Fórte importanta e in asemeni impregiurari scirea despre o apropiata intalnire a lui B i s m a r c k cu D. G a m b e t t a.

„Tribüne“ din Berlin voiesce se scie cà intalnirea imperatului A u s t r i e i cu T i a r u l u va avé locu indata ce se voru terminá negotiarile asupra unoru c o n c e s s i u n i ce ar' avé se le faca monarchi'a nóstra. Cei din Berlin ar' cere garantii cà miscarea slava din Austri'a nu va fi prea multu protegeata de càtra cabinetulu vienesu. Numai in casulu acest'a imperatulu Wilhelm ar' asistá cu spiritulu la intrevederea imperatiloru Austriei si Russiei.

Cestiunea Evreiloru in Romani'a.

Diarele de dincolo sosite in dilele din urma aducu feliu de feliu de sciri cu privire la Jidovii din Romani'a. Unele vorbescu despre dimensiunile ce le iea populatiunea semitica din di in di, altele se plangu cà cele mai frumóse proprietati din tiéra incapu incetulu cu incetulu in mani evreesci, altele in sfersitu spunu cà in deosebite puncte s'ar' fi ivitu simptomele unei miscari in potriv'a elementului ce apasa atâtu de tare asupr'a starei economice a celeilalte populatiuni din noulu regatu. „L'Indépendance Roumaine“ de Dumineca, ocupandu-se cu cestiunea Jidoviloru in primulu seu articulu, dupa ce arata cum Romani'a silita de marile puteri europene a schimbatu art. 7 din constitutiune, continua in modulu urmatoru :

„. . . Cestiunea umanitara se resolvà in principiu; deosebirea de religiune nu mai remase cá pedeca pentru naturalisare. Voindu se lucre resonabilu, Europ'a nu putea cere mai multu. Neaternarea nóstra se recunóscù si cestiunea israelita din Romani'a putea de aici inainte se fia considerata cá resolvata pe deplinu. Si ea este in adeveru resolvata in ceea-ce privesce religiunea si politic'a.

„Déra óre acést'a ajunge cá se fia resolvata si din punctu de vedere socialu si economicu? — De buna séma nu!

„Antisemitismulu din Germani'a si din alte tieri este o proba neresturnabila. Candu vedemu producêndu-se in potriv'a fiiloru lui Israilu manifestari tumultuóse, cari adeseori degeneréza in grave nerênduieli, la o natiune asié de luminata cá cea germana, unde instructi'a publica este atâtu de tare respandita incàtu póte serví dreptu modelu pentru popóre mari, unde Evreii nu represinta decàtu o parte de totu mica a populatiunei, nu mai putemu dice cà cestiunea israelita mai este o cestiune religiósa.

„Si óre pentru acést'a amu dorí cá si la noi sè se intemple o miscare analoga? — D-dieu se ne pazésca a voi asié cev'a unu singuru momentu, a vedé Romani'a devenindu teatrulu unoru scene, cari astadi in secululu alu XIX-lea nu potu decàtu se necinstésca omenirea. Condamnamu si deplangemu fara sfiéla aceea ce s'a intemplatu si ceea-ce se intempla inca in mai multe orasie din Germani'a si din Russi'a, déra nu ne putemu stapaní a nu aretá cà aceste fapte regretabile arata o situatiune de totu trista, o adeverata plaga sociala. Multu amu dorí se scimu ce parere au despre pretensiunile loru marii diplomati — cari, nici un'a nici duóe, voiau se silésca pe Romani'a a priimí naturalisarea in massa a Jidaniloru — astadi candu vedu resultatele incuragiariloru date de Europ'a civilisata Jidovismului. Miscarea anti-semitica din Germani'a si din Russi'a este pentru Romani'a o satisfacere in adeveru postuma — se ni se ierte acestu cuvêntu — déra cu atâtu mai pretiósa. In ori si ce casu ea constitue o primejdia in potriv'a carei'a trebue se ne pregatimu cu ori si ce pretiu. Anti-semitismulu nu póte se nu aiba resunetu si in Romani'a. Numerulu enormu — proportionalu luatu — alu Evreiloru dela noi, bigotismulu, esclusivismulu, ignoranti'a, care domnesce in cea mai mare parte dintr'ênsii, forméza unu terenu lesne de esploatatu din partea dusmaniloru tierei nóstre.

„Ore-care primejdióse simptome in sensulu unei propagande antisemitice se si semtu. Credemu cà lucramu cá buni Romani si suntemu convinsi cà ne facemu detori'a, candu sfatuimu pe cetatiani se nu se amestece in astfeliu de lucruri. Lesne amu puté se ne castigamu popularitate cu puçina cheltuiala, armandu-ne cu o cestiune care aru desbiná massele atâtu de usioru; nu facemu inse acést'a, càci amu face ceva in potriv'a intereseloru tierei.“

„Nu cu puterea se resólva cestiunile economice si sociale. Adeveratulu anti-semitismu, singurulu care este possibilu de aici inainte in Romani'a, consiste in lucru, in pastrare si in puterea associatiuniloru. Se-i lasamu pe anti-semitii nemti si rusi se gresiésca si se le dovedimu cà Romanii potu fi mai civilisati decàtu ei. Se luamu precautiuni, déra se nu esimu nicidecum din càile prescrise de legi. Natiunile cele mari potu suportá fara mari pericule miscarile sociale; o tiéra cá a nóstra trebue mai antaiu de tóte se garanteze ordinea si siguranti'a“.

Respunsu la foi'a volanta:

„Se organisamu partid'a romana constitutiunala.“

(Urmare si fine.)

„Conducêtorii poporului romanu in politica au fostu archiereii romani; de candu nu conducu archiereii politic'a, de atunci se inmultiescu incordarile patriotice. Conducerea trebue recastigata; archiereii trebue sè se scape onórea politica a Romaniloru. Se tiena la-olalta, sè se intieléga, se anuncie subscrieri ori-cum, dér' faca partidulu. Nimene nu se indoiesce de patriotismulu archiereiloru romani, dreptu aceea li se póte concrede lucrulu. Scie lumea, cà archiereii nu-'su un'a cu ultraistii; ei cugeta in modu patrioticu, fara sè céda din interessele poporului càtu de puçinu.“

Bietii archierei! in 1848 si dupa aceea ei au fostu seducêtorii poporului, éta-i acum ii declara patrioti buni. Ei sè faca partidulu antinatiunalu! Dér' la d-vóstra de ce nu facu archiereii partidele? Ar' poté mai usioru, cà suntu si mai multi si mai avuti decàtu ai nostri. Ce diceau foile „patriotice“ despre archireii acum asié de patriotici, candu acestia mersera la Maiestate in caus'a limbei? Tóte, numai aceea, cà suntu buni patrioti, nu. Cum se schimba lumea, indata ce este de formatu o partida antinatiunala romana si nu se afla omu de dómne ajuta pentru acestu scopu. Apoi cugeti dta „egy román“, cà se va aflá vre-unu archiereu romanu, care sè se dè de instrumentu pentru estemporisatiunile dtale si ale altoru natarai politici? Reu te insieli, „pastoriulu bunu nu-si da turm'a lupiloru.“ Da archiereii romani au fostu pên'acum conducêtorii politicei romanesci si cá ómeni drepti s'au straduitu, sè impace politic'a guverneloru cu interesele vitale ale poporului romanescu. Ei, dér' politic'a cea nefasta a guverneloru n'a voitu sè-i aiba de intermediatori, ci, cá pe Haas Mihály etc pe tempulu absolutismului, de unelte in contr'a vietiei natiunei loru si i-a totu inpinsu, pêna ce au ajunsu la alternativ'a: séu de a stricá natiunei séu de a dauná interese eclesiastice. Nu li-a remasu alta cale, voindu sè scape din acést'a alternativa, decàtu se renuncie a mai face politica. Buna nu potu face, rea pentru statu si pentru natiunea loru nu vréu se faca. Onóre loru! Dati pace déra archiereiloru, nu-i faceti cortesi, càci aceia d'intre ei, cari au védia si influintia la romani, tocma pentru-cà nu se dimitu a fi cortesi, nu voru primi niciodata acelu rolu dejositoriu, ér' de ceialalti nu asculta de càtu numai slabanogii. D-vóstre de unu timpu incóce nu cercati in fiitoriulu episcopu calitatile unui barbatu escelinte eclesiasticu, ci cele ale unui instrumentu bunu in politica. Cu acést'a stricati biserecei fara de a ve folosi ceva in politica. Biseric'a o dati pe nesce mani neabile, ér' pe respectivulu 'lu-faceti d'a capo impossibilu in politic'a romaniloru. Nu voiti se sciti, ce stricatiune a adusu bisericei si càtu a stricatu védiei si auctoritatii archiereiloru romani fia iertatulu Oltéanu si cum a devenitu dinsulu inpossibilu si in politica. Dati deci pace archiereiloru sè grijésca de biserica si de scola; aduceti-ve aminte, cà absolutismulu inca inzedaru s'a incercatu a stramutá directiunea politica prin archierei. Pe o natiune ajunsa la cunoscinti'a de sine o conduce consciinti'a s'a si nu 2—3 séu mai multi barbati, fia-acei-a càtu de susu in posturi. De nu credeti veti vedé.

„Susu! multi se voru alaturá partidei numai sè o incépa cineva.“

In natura nu este saritura. Totu ce e coptu si ce a devenitu necesitate prin impregiurari, isi sparge de sine cale si se face. Politic'a unui poporu o dictéza impregiurarile, in cari se afla elu, ér' nu o brosiura de 25 cri. Natiunea romana nu va uitá de demnitatea s'a si de cele mai sante drepturi ale sale, la cari aspira, de candu a ajunsu la cunoscinti'a de sine, de dragulu brosiurei dtale „egy román“. Fi siguru. Càtu de multi se voru alatur'a partidei, care are sè scria pe stindardulu seu cu litere de auru u n u b l i d u d e l i n t e p e n t r u r e n u n t i a r e a l a d r e p t u r i l e n a t i u n e i r o m a n e, vomu vedé; pên'acum vedemu, cà se cauta incepetoriulu cu felinariulu lui Diogene si cà profetulu celu mare alu partidei mantuitórie, adeca dta „egy román“, nu se vede. Pentru-ce nu o incepi dta „egy román“? Noi credemu, cà acést'a partida e mórta, inainte de a se fi nascutu. Puteti se imbetati càti-va ómeni perduti si sè iufricati vreo càtiva amploiati dér' sè sciti, cà unde nu sunt representantii partidei nationale romane acolo nu va fi nici natiunea romanésca. Poporulu nostru scie dejá, ce 'i trebue si cari fii ai sei sè lupta pentru binele ei; nu credeti, cà o veti inbetá cá si sub absolutismu cu cuvinte mari si dulci. La alegeri ati trantitu cu inchisori, infricari, beutura si bani pe unii dintre acesti atleti ai natiunei, dér' n'aveti atàta putere si bani, cá sè faceti romani pe acei-a cari au votatu in contr'a acestora, sè fia convinsi, cà ce au facutu au facutu bine si sè nu-i mustre consciinti'a,

„Posteritatea va binecuventá pe incepetori, cà au stersu pat'a tradarei de patria de pe fruntea romanului si l'au scosu din noroiulu neonestitatii, in care-lu infundase inca in 1845 eroii passivitatii.“

D-vóstra sperati dér' seriosu, cà veti face pe romani se créda, cà a pretinde drepturi natiunale, este identicu cu tradarea patriei? Si acést'a atunci candu d-vóstre nu numai absorbeti tóte poterile patriei pentru rass'a d-vóstre, ci puneti in lucrare inca si rapirea limbei si natiunalitatii nóstre. D-vóstra cugetati dér', cà noi nu citimu, nu vedemu si nu audimu nimicu din cele, ce se petrecu in lume? Pré mare simplicitate intru adeveru! Noi ce e dreptu, nu facemu cu usiurinti'a d-vóstre eroi din Abdul-Kerim pasi'a, Sücs Gyula, Göczel etc., dér' pe cari ii facemu odata, acei-a ne remanu faruri luminatórie si 'si-au altarele loru in animele nóstre pentru totu-déun'a. D-vóstre nu ve va succede in vecii veciloru se ne faceti a crede, cà unu Barnutiu, Iancu, Papiu, Siulutiu s. a. au fostu tradatori de patria. Pêna ce va trai pe acestu pamentu romanu si in anim'a romanului simtiulu dreptatii, demnitatii nationale si admirarea caractereloru sublime, memori'a gloriósa si necuprinsa de pitici si reutatiosi a figuriloru acestoru maretie va nutrí mandri'a nóstra natiunala. Cunóscemu noi, d-le „egy román“ bine politic'a de a face din eroii nostri tradatori de patria, dér' e ruginita si tocita reu, nu mai prinde. O tempora! o mores! vei dice d-ta, ér' noi: „avemu si noi minte“.

La aceea, cumcà romanii au autonomi'a bisericésca, cà se ajutora scólele si bisericele romanesci din banii statului, cà deregatoriele suntu si pentru romani, cà passivitatea are unu punctu secretu: „mórte la totu ce e unguru“, cà passivistii nu si-au formulatu pretensiunile — nu putemu respunde decàtu cà aceste suntu tóte neadeveruri cornurate. Nici nu suntu aceste scrise pentru romani, ci pentru bietulu publicu ungurescu, care fiindu bine adapatu cu maslagu prin foile unguresci si nevediendu lucrurile decàtu numai prin ochilarii impusi lui prin o multime de siarlatani politici, le si dà crediementu.

„Sè se provóce romanii la drepturile, ce le-au avutu. Fiindu-cà n'au avutu nici unu dreptu, nici n'au perdutu nimicu.“

Déca aru fi fostu Ungurii indata la intrarea loru in acést'a tiéra atâtu de mari negatori ai drepturiloru natiunalitatiloru, precum suntu astadi o multime de renegati vêriti intre ei, cari ii abatu dela politic'a loru cea intieléptâ din vechime, de multu n'aru mai fi pe aici. Póte-se óre cugetá, cà unu milionu de ómeni sè se fi potutu sustiené intre atâte natiunalitati prin atâtea pericule numai cu forti'a bruta? Altu-cum, déca n'au avutu romanii drepturi, e urmarea cá se nu aiba nici astadi? Celu-ce ti-a luatu saculu cu grâulu din spate eri, 'ti 'lu va puté óre luá — dupa dreptate si cá continuare de dreptu — si astadi? Ce mai principia de dreptu si sentiu de egalitate si fratietate! Nu credu se te inteléca Hadji Loja in constitutiunalismu d-le „egy román“.

„Cultivarea romanului nu o impedeca maghiarulu“.

La acést'a intre multe alte respunda espusetiunea romana din anulu domnului 1881. Altcum numai atàta datorintia are unu statu façia de popórele sale in privinti'a culturei, adeca cá se nu le impedece a se cultivá? Reu pricepi chiamarea statului d-le „egy román“. Nici nu se platesce a stá cu d-t'a la vorba despre lucruri de aceste, cà n u - i c u c i n e.

Pe manjitur'a acést'a stă, că e scrisa de „unu romanu". Acést'a tocma cá si cele din ea este unu neadeveru. Sange romanescu nu póte se degenereze pêna a dechiará de tradatori de patria si de sumutiatori spre omoru pe acei barbati ai natiunei romane, cari facu fal'a nóstra si de cari ar' fi mandra ori-care natiune mare; sange romanu nu póte se uite intr'atata de sine, cà se scria cu atàta batjocura, ura si despretiu despre cele d'antai semne ale desteptarii natiunei sale, despre cei d'antai barbati cu caracteru anticu romanu, cari au avutu curagiulu intre periclele ce-i amenințiá, a pretinde susu si tare drepturi omenesci si natiunale pentru romanu; sange romanu nu póte se fia atàtu de lasiu si vilu, cá se dejosésca de dragulu celoru dela potere cea d'antaia manifestatiune grandiósa de desteptare a natiunei romane si luptele ei eroice pentru tronu, egalitate si drepturi natiunale, cari ne-au inaltiatu in ochii amiciloru de o potriva cási intr'ai inamiciloru, se-le considere de pete rusinóse pe fruntea poporului seu; sange romanu nu póte se fia atàtu de servilu, cá pentru óre-ce osu de rosu se condemneze in natiunea romana cu atàta nerusinare, cu càta o face acést'a „egy román" alu nostru, aceea ce este de respectatu in fiacare natiune si far' de ce nici că póte fi vorba de natiune: manifestatiunea demnitatii natiunale si ambitiunea nobila de a se șustiené cá natiune.

Nu si de-o suta de ori nu, „egy román" nu e romanu. Dumnedieu, totu poterniculu, care ne-a cercetatu cu atàte suferintie si umiliri, n'a potutu se ne pedepsésca si cu acea rusine nesuportabila, cá se fia acelu „egy román" de sange romanu. Desfidu pe „egy román" se ne documenteze, cà e romanu si sunt convinsu, cà nu o va poté. Acea impregiurare, cà manjitur'a s'a, de si ar' avé de scopu a capacitá pe romani si a face o partida intre ei, nu a scris'o romanesce, inca aréta, cà nu e romanu, póte nici nu scie romanesce, ci cine scie ce lifta flamenda, care pe asta cale de totu corespundiatoria astadi in timpurile ingamfarei unguresci voiesce se atraga atentiunea celoru mari asupra s'a si se ajunga la vr'unu osu de rosu. De desvelirea anonimitatii sale inaintea celoru competinti nu ne e téma, se va ingrigí dumnea-lui.

Infiintiarea unei partide constitutiunale intre romani si astfeliu ruperea solidaritatii dintre romani nu póte fi scopulu adeveratu alu acestei manjituri, care se póte cumpará pe veci cu 25 cri; cà-ci pro 1° dupa manifestatiunea vointiei natiunale in Sibiiu omu cu minte sanetósa nu póte sperá cà intre romani se vóru aflá barbati seriosi si cu demnitatea natiunala, cari se fia aderintii acestei siarlatanie politice; pro 2° ce trebuintia se aiba romanii de a infiintiá o estr'a-partida constitutiunala, candu in tiéra suntu totu feliulu de partide si un'a mai nefericita decàtu cealalta, mai alesu duóe: un'a, care pactéza si cu draculu, numai se n'aiba a dá celorulalti fii ai tierei adeca natiunalitatiloru, ce le compete dupa dreptatea dumnedieésca si omenésca, cealalta, care vrea se faca tiér'a independenta, dér' n'are lipsa la acést'a de cei 10 milióne de fii ai patriei, de cari nici nu iea notitia si cari nu figuréza in calculele sale.

Déca din intemplare manjitur'a acést'a nu e o specula simpla, ci o manevra politica indreptata incontr'a natiunei romane, 'ti-spunu d-le „egy román" inzedarn tóte machinatiunile d-vóstre, ve cunóscemu dejá si nu ne veti mai insielá; devis'a nóstra, la care tiene cu taria totu romanulu de caracteru (si semnele aréta, cà cei ce voru vení dupa noi, voru tiené si mai tare la ea), este a trai pe acestu pamentu stramosiescu cá natiune romana. Pretindemu dér' se fimu recunoscuti dupa tóte formalitatile legei de „natiune romana" si cà la atare se ni se dée drepturile cuviinciόse si compatibile cu unu statu adeveratu liberalu. Acést'a devisa s'a nascutu de multu, dér' s'a treditu din amortiéla in 1345—48 si nu va peri pêna candu va traí romanu pe acestu pamentu. Nu ve faceti dér' de géb'a capulu calindariu d-le „egy roman".

Unu Romanu.

Campeni, la 6 Octobre 1881.

On. Dle Redactoru! Infiintîarea unei scóle de fetitie aici in muntii apuseni ai Transilvaniei inca inainte de acésta cu multi ani, era o necesitate adêncu simtita. Barbati zelosi si devotati causei nóstre si in genere binelui si fericirei natiunei, careia apartienu, cercara tóte medilócele possibile spre a vedé realisata acésta dorintia. Impregiurarile inse si mai alesu lips'a de medilóce materiale amanara deocamdata resolvarea acestei cestiuni. Abia in tómn'a anului 1879, candu On. Associatiune Trans. pentru literatur'a si cultur'a poporului romanu" si Reuninea femeiloru rom. din Brasiovu ne oferira ajutóriele sale, destulu de insemnate, avuramu fericirea de a vedé infiintiata scól'a nóstra de fetitie.

Aceste on. societati candu s'au decisu a ne face marinimósele ajutórie, sum de firm'a convincere, au avutu in vedere folósele educatiunei fiiceloru nóstre asié cá se póta deveni mame oneste, demne si venerabile. Scól'a intra in alu treilea anu alu esistentii sale.

Resultatele dobêndite pêna acuma nu me indreptatiescu inse a afirmá, cà ea ar' corespunde scopului si destinatiunei sale. Relele de care este bantuita scól'a nóstra de fetitie provinu din urmatórele cause:

Cu ocasiunea alegerei de invetiatóre intemplata in tómn'a anului 1879 majoritatea absoluta o intr'uni Dsióra Aureli'a Filipescu din Turda, cá cea mai cualificata. Nu avuramu inse fericirea de a-o vedé in mediloculu nostru in postulu onorificu ce 'lu oferiamu atàtu din caus'a abdicerei de buna voie a dsale, càtu si din motivulu, cà Ven. Consistoriu archidiecesanu gr. or. nu a aflatu cu cale a intari actulu alegerei — fiindu respectiv'a D-sióra din órecari impregiurari familiare, botezata la gr. cath., ér' nu la gr. or., carei confesiuni apartienu parintii d-séle. Urmarea a fostu cà comitetulu parochialu s'a vediutu necessitatu a substitui de invetiatóre pe Dómna P. M. din Halmagiu, care nici macaru in parte n'a posedatu si nu possede cualificatiunea necessaria si vocatiunea la acestu postu. Mai multu, numit'a Dómna prin conduit'a s'a mai alesu din érn'a trecuta, dede esemple de cea mai dejositóre purtare morala, de care a me ocupá aci nu aflu de cuviintiosu. S'a facutu in acésta privintia aretare prin presiedintele comitetului parochialu la Ven. Consistoriu Arch. gr. or.

Lucrulu inse sta mortu, si póte cà aretarea respectiva va ocupá si ea unu locu cá altele, in corf'a consistoriala. Urmarea e cà D-na inv. P. M. se crede curata cá sórele, din care causa va incercá si pe viitoriu a 'si continuá viéti'a sburdata; ér' cei ce au fetitie la scóla voru sperá si mai departe cà din ele voru cresce Cornelii, Veturii, Lucretii etc.

Cu tóte astea d-n'a P. M. se bucura de partinirea multoru conducetori de ai nostri, cari se credu demni a porta numele de directori de scóla, si aperatori ai interesseloru poporului s. a. Aci observu, ca chiaru acei demnitari in érn'a trecuta, paremi-se in 31 Dec. st. v. s'au vediutu constrinsi a provocá pe numit'a invetiatóre a vi dá demissiunea de buna voie càci la din contra va fi data cu rusine afara; dér' precum se vede lucrurile de asta ér'na in locu sè se desghietie au inghietiatu mai tare, si D-n'a P. M. este inca totu invetiatóre.

Acum viu si intrebu pe Ven. consistoriu Arch. gr. or. cà déca are conoscintia de asemeni inconveniente, dece nu incérca ale delaturá? Séu, déca crede cà aretarea insinuata de presiedintele comitetului parochialu este facuta numai din malitia de ce nu se informéza despre lucru prin D-lu protopresbiteru si adm. protopresb. din Abrudu? Séu crede cà D-lu protopresb. fiindu ocupatu in duóe tracte nu va mai avé tempu a relatiuna si in causele scolare si mai alesu in caus'a scólei nóstre de fetitie, despre care altcum are cele mai detaiate si drepte informatiuni?

Scriindu aceste On. D-le Redactoru nutrescu speranti'a cà déca Ven. Consistoriu nu va incerca nici unu medilocu spre a stêrpi reulu din scól'a nóstra de fetitie, voru incercá aceia, prin influinti'a si bunatatea càrora se inflintià acést'a scóla, si cari cu midilóce considerabile contribuescu si pêna adi la sustienerea ei. Acést'a ar' fi de doritu a se face càtu mai iute.

In fine mai observu cà pre candu la noi in tóte scólele s'a inceputu invetiamentulu inca inainte de acést'a cu 14 dìle, de scól'a de fetitie nu e nici vorba, ba bancele si alte recuisite din acea scóla si pêna in momentulu de façia se afla resipite prin curti straine, ér' D-n'a invetiatóre instruéza intr'aceea fiice de alta nationalitate in cuartirulu seu privatu. Binevoiésca dér' cei competinti a cerceta acést'a afacere, càci sciutu este: „Principiis obsta, sero medicina paratur."

Unu membru alu Comitetului parochialu.

Secularisarea bunuriloru bisericesci din Romani'a.

(Urmare si fine.)

Acésta lupta intre Domnii tierii si egumenii duréza inca multi ani. Domnii Sierbanu si Radu (1654—1659) repeta decretele lui Basarabu. Chiaru principii fanarioti gasescu ca calugarii grecesci prea 'si batu jocu de tiéra. In anulu 1795 principii Hangherliu si Moruzi facu unu grósnicu tablou despre destrabalat'a administratiune a calugariloru grecesci si in an. 1815 principele Caragea insarcinéza pe marii boeri Grigorie Brâncovénu si Vlachuti de a lua mesuri seriόse pentru a pune stavila relei purtari a calugariloru grecesci. Mesurile luate fura aprobate de patriarchu, dér' au fost eludate in mare parte de intrigile calugariloru.

Lupt'a continua chiaru supt guvernulu principiloru autochtoni Grigorie Ghica in Valachi'a (1823) si Ioan Sturdza in Moldov'a (1826), pêna candu inriurirea rusésca incepù a devení simtitória, Rusi'a se folosi de cestiunea monastireloru cá de un'a din multele ei parghii politice in Orientu. Cu tóta opunerea divaneloru nationali si a unui raportu fórte simpaticu drepturiloru romane, redactatu de guvernatorulu rusescu d'atunci, generalulu Kisseleff, totusi politic'a rusa gasì nemeritu se amane cestiunea pe mai multi ani. Astfelu desnodamentulu acestoi afaceri se prelungì dela 1830 pêna la 1856, candu marile puteri se intrunira la Paris in renumitulu congresu. Intr'ênsulu s'a decisu, ca comisari se fia tramisi in provinciele dunarene pentru studiarea cestiunei monastireloru, cá ast-felu puterile se póta lua o decisiune asupra ei. Acést'a avù loeu si comisarii Franciei, Angliei, Austriei, Prussiei si ai Sardiniei se declarara pe façia contra pretensiuniloru calugariloru grecesci, dupa care conventiunea din Paris 1858 recomendà ambeloru parti o invoiala impaciuitória.

In urma avù locu unirea ambeloru principate intr'unulu singuru supt domni'a principelui Cuza.

Deja in anii 1862 si 1863 camerile romane au insistatu in mai multe rênduri pentru a se secularisa averile monastiresci. Acésta secularisare fù chiaru votata, dér' dêns'a nu fù pusa in esecutare de principele Cuza de càtu, dupa lovitur'a sea de Statu din 1864.

Prin acestu actu se creaza unu faptu implinitu. Patriarchatulu si monchii greci protestara si o conferintia a ambasadoriloru puteriloru se intruni la Constantinopole la 1865. Dér' si acésta intrunire nu luà nici o decisiune. Ceea ce facù mai alesu, cá conferinti'a se remana fara resultatu, fù unu memoriu redigiatu de unu omu de Statu francesu, care atunci erá consulu la Iasi si care astadi ocupa unu locu insemnatu in diplomati'a francesa.

Acestu memorialu datatu din 22 Iuniu 1863 facù o mare impresiune asupra imputerniciitiloru puteriloru, d'óra-ce combatea pe terému istoricu si juridicu drepturile calugariloru grecesci si demascá abusurile loru. Ast-felu afacerea remase in suspensiune. Calugarii totusi incercara o invoiala cu guvernulu romanu. Cause politice constrinsera chiaru atunci pe principele Cuza se le ofera o suma de 20,000,000 fr., dér' ei fura destulu de imprudenti, cá s'o refuse, si astfelu lucrulu remase cá la inceputu. Gasimu chiaru in cartea galbena francesa din an. 1865 unu passagiu, care probéza, ca maioritatea puteriloru au intielosu afacerea in sensulu intereseloru romane. Passagiulu suna cuvêntu cu cnvêntu:

„Le gouvernement de l'empereur et la plupart des autres cabinets signataires du traité de Paris n'ont pu hésiter à reconnaître qu'il serait contraire aux principes du droit public européen d'obliger le gouvernement moldo-valaque envers les couvents, qui constituaient à l'état de main morte une très grande partie du territoire et étaient administrés par des moines étrangers".

Cu acestea, fasele internationale ale cestiunei se incheiara. La congresulu din Berliu afacerea nici ca ajunse la vr'o discusiune, punêndu-se puru si simpu protestulu inmânatu de patriarchu in numele calugariloru ad aota. D'atunci positiunea partiteloru s'a schimbatu intr'unu modu simtitoriu. Neatêrnarea Statului romanu a fostu recunoscuta de puteri, asié, ca nici ca mai póte fi vorba de intervenirea puteriloru. Cestiunea a perdutu din caus'a acésta caracterulu seu politicu, si a trecutu pe terenulu juridicu. Din punctulu de vedere internationalu, Pórt'a nu se mai póte adresa la puteri; ei remane numai, pentru protectiunea intereseloru otomane, sè se adreseze pe cale diplomatica guvernului romanu. Dér' si aci intêmpina o mare dificultate. Camer'a romana a declaratu, prin votulu seu din 26 Ianuariu 1881, cestiunea monastireloru complectu resolvata. Guvernulu nu póte se nu se conformeze acestei decisiuni, si prin urmare nu va puté se intre in vr'o discusiune a afacerii fara d'a lucra contra constitutiunei. O singura esire din acésta dilema e posibila pentru Pórta: se recurga la justiti'a romana.

Desvoltarea justitiei in Romaui'a face, cá ori-ce strainu se'si póta dobêndi dreptulu seu la instantiele judiciarie din tiéra. Déca calugarii grecesci baséza pretensiunile loru pe vr'unu punctu de vedere justu, apoi potu fi securi, ca pe acésta cale dreptate li se va face; càci pêna asta-di nici unu creditoru legitimu n'a avutu sè se planga de Statulu romanu.

Diverse.

(Cercetare in Covasn'a.) Luni 21 Septembre v. o comissiune compusa de unu solgabireu, unu jude cercualu si de vre-o diece gendarmi cutrierau ulitiele romanesci din Covasn'a. Cu frunte

ingrijata cercetara cu de-ameruntulu ómenii ordinei publice scól'a, cas'a parohiala si alte duóe case romanesci, intrara in biserica, pasîra ın altaru, se suira in turnu . . . mersera la deosibitii ferari si-i intrebara: cam ce le da de lucru Romanii din satu? — Ce se insemneze aceste cercetari à la kir Zuliaridi? . . . Ei, cà mare dómna-i fric'a la unii ómeni!

(Domnulu de Rosny,) presidentulu institutului etnograficu din Paris, a cercetatu — scriu diarelê din Romani'a — Curtea-de-Argesiu si acum'a are de gandu se tréca pe la Constanti'a spre Constantinopole.

(Catedr'a de istoria antica si de epigrafia,) infiintiata asta primavéra la facultatea de litere din Bucuresci si ocupata provisoriu de d. Gr. Tocilescu, este pusa la concursu. Concurenti se dice ca suntu: d-lu Gr. Tocilescu si d-lu Angelu Dumitrescu, sub-directoru la scól'a normala superióra din Bucuresci.

(Cartile bisericesci din Romani'a.) Regulamentulu privitoru la revidarea si editarea cartiloru bisericesci din Romani'a s'a sanctionatu, ne spune „Resboiu.“ Aceste carti se voru tiparí atàtu cu litere latine, càtu si cu litere cirilice dupa cum trebuinti'a va cere. Ortografi'a cartiloru cu litere latine va fi cea adoptata de Academi'a romana. Sinodulu inse póte face óre-cari imbunatatiri ortografice in folosulu exactei transcrieri a ortografiei cirilice si a pronuntiei limbei. Ear' pentru cartile cu litere cirilice va serví de norma ortografi'a existenta in cartile aflatóre acum'a in usulu bisericei romane, si anume in cartile tiparite in manastirea Neamtiului. Se va instituí unu comitetu compusu din persóne competente, posedendu cunoscintiele teologice si limbistice necesare la traducerea cartiloru bisericesci din limbile in cari au fost ele scrise si din cari s'au tradusu in limb'a nóstra, spre a puté verificá acele traduceri si a le perfectioná unde trebuinti'a va cere.

(Portretulu Dómnei Ruxandr'a.) Intr'unu articulu din „Romanulu“ pseudonimulu „Juaner'a“ vorbesce despre o noua lucrare a d-lui Gheorghe Dem. Mirea din Paris in modulu urmatoru: Este vorb'a de portretulu Dómnei Ruxandr'a, soçi'a lui Radu de la Afumati, portretu, care pe langa meritele esecutiunei presinta pentru noi Romanii marele farmecu alu unei reproduceri consciincióse a costumului nationalu. Portretulu este de marime naturala. Pe unu fondu rosiu inchisu si irizatu se deseneza, in cea mai poetica espresiune, unu capu micu de copila, cu perulu negru si abundantu, cu ochii mari, langurosi si inundati de umbra. Frumós'a Dómna Ruxandr'a pare o flóre de primavéra. Ea este imbracata in costumulu Dómneloru pamentene din seculului alu XVI de felulu celoru, ce se mai vedu inca in unele portrete de pe la bisericele nóstre, si mai cu séma cum se gasesce la Curtea de Argesiu de unde si-a si luatu modelu artistulu. Rochi'a de o stofa rosia cu flori mari este brodata pe peptu cu firu, si partea de la gatu este in stofa de auru cutata. Midilloculu sta incinsu cu unu brêu latu de metasa albastra, cu care pe atunci se serveau Dómnele romane, pentru a ridicá peptulu si a dá mai multa gratia persónei loru. Pe umeri o mant'a lunga de brocàtu cu flori verdi si cu iac'a de samuru forméza unu amestecu de colori din cele mai reusite. Tóte aceste stofe au fostu reproduse dupa modelurile remase de pe atunci, si de aceea restauratiunea este perfecta. Esecutiunea artistica este de unu efectu minunatu. G. Dem. Mirea, elevu alu lui Carolus Durand, urméza cá si acest'a, scól'a maestrului loru comunu: Vélasquez. Coloristulu 'si cauta in totu loculu efectulu si in Dómn'a Ruxandr'a pictorulu a reusitu.“

(Teatrulu natiouale din Bucuresci) 'si va incepe representatiunile cu pies'a Marion Delorme a lui Victoru Hugo, trad. de dlu Stefanu Rasianu. Dintre piesele depuse spre cercetare amintimu un'a de dlu V. Alecsandri, mai departe tragedi'a d-lui Al. A. Macedonschi „3 Decembre“ si „Romeo si Julieta“ de Shakespeare, tradusa de d-lu Macedonschi.

(O interesanta lucrare statistica) publicata de administratiunea vamiloru dela ministeriulu de finance ne da urmatórele insemnate date statistice asupra comerciului Romaniei in anulu 1880:

„Importulu in anulu 1880 a fostu de 255,336,415, pe candu in anulu 1879 de 254,482,629, de unde resulta o deosebire de 853,786 lei mai multu pentru anulu 1880. Esportulu in anulu 1880 a fostu de 218,918,878, pe candu in anulu 1879 de 238,650,006, de unde resulta o deosebire de 19,731,128 mai multu pentru anulu 1879. Venitulu vamiloru, atatu din importu catu si din esportu a fostu de 12,446,070, in 1880, pe candu in 1879 de 12,568,349, de unde resulta o deosebire de lei 122,279 mai puçinu pentru anulu 1880. Celu mai mare importu si esportu a fostu cu Austro-Ungari'a. In 1880 s'a importatu din Austri'a in Romani'a lucruri in valóre de 126,401,465 si s'a esportatu din Romani'a in Austri'a numai 82,958,681 lei.

Multiamita publica. Alteti'a S'a principele Alesandru Karageorgevitsch cá posessorele dominiului Bokszeg a fostu unu adeveratu parinte a crestiniloru si biserceloru lipsite, facêndu bine totudéuna tuturoru fara se astepte nici cea mai mica resplata, ce dovedesce, cà in anulu curentu vendiendu acésta mosia, la departarea S'a din comuna a dispusu redicarea pe spesele sale a unui orologiu (ciasu) in pretiu de 460 fl. v. a. la turnulu bisericei nóstre, care s'a si gàtitu si este deja in folosintia, pentru care si pentru alte nenumerate binefaceri subscris'a primaria (antistia) 'si tiene de cea mai placuta datorintia a 'si esprime cea mai cordiala multiamita, urandu dela Ddieu multi ani fericiti marinimosului binefacêtoriu.“

Bokszeg la 1881, 2 Octobre.

Ioanu Papp,
preotu gr. cat.
Nicolau Halmagianu,
curatoru primariu.

Convocare.

P. T. Domni membri ai Associatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu, cari locuescu pre teritoriulu despartiementului XX, prin acést'a suntu invitati a participá la adunarea generale a despartiementului, care conformu decisiunei adunarii generali din anulu trecutu se va tiené in anulu acest'a in 23 Octobre a. c. la 10 óre a. m. in comun'a Bi'a.

Blasiu in 9 Octobre 1881.

I. Antonelli, directoru. Eli'a Chirila, actuariu.

Revista bibliografica.

(„Logica“) compusa de Iosifu Fericean, profesoru la Gimnasiulu romanu din Brasiovu; pretiulu 2 fl. v. austr.; editur'a autorului; Brasiovu, Tipografi,a Lőw, Gerula et Comp. 1881. (8° cu 431 pag.) Cá se aretamu ce a indemnatu pe catichetulu Gimnasiului romanu de aci a dá la ivéla acésta carte, ne permitemu a citá urmatórele rênduri din precuventare:

„. . . Durere! protoparintele filosofiloru celoru mai noi Cant néga a se puté demustrá teoreticesce Nemurirea sufletului nostru, durere, dicu, pentru mine si mai mare, carele functionàndu cá catichetu de atat'a amaru de timpu, observezu, cà desi pe o parte me mangaiu cu Christosu: multiamindu lui Dumnedieu, cà amu descoperitu prunciloru tainele (Luc. Cap. VI.) totusi pe de alta parte pruncii acesti'a din di ce merge, devinu totu mai maturi, carii esindu din Gimnasiu si trecêndu la alte Institute mai inalte, se vedu a fi cu multu mai intielepti, decàtu a mai crede cele propuse de mine si crediute de densii, cá prunci. Prin urmare sum silitu a vedé chiamarea si ostenel'a mea de catichetu nimicita printr'insii, déca nu 'mi va succede teoreticesce a demustrá Nemurirea sufletului nostru si cu atàt'a mai vêrtosu; càci, dupre cele dise despre argumentulu practicu alu lui Cant, Nemurirea sufletului nostru, pêna in diu'a de astadi, séu de locu nu-i dovedita nicidecum, séu e reu dovedita (Elemente de filosofia traduse de T. Cipariu. Blaju, 1861. Pag. 287, § 318, not'a). Este adeveratu, cà eu façia cu Cant in multe privintie sum asié de micu, câtu nu sum vrednicu a-i deslegá curelele incaltiamінteloru lui; dér' totusi se póte intemplá, cá si siórecele se elibereze pre leu din legatur'a s'a, rodiendu-i funi'a cu carea e prinsu; asié déra nu desperediu a puté demustrá teoreticesce Nemurirea sufletului nostru, cá teorem'a cea mai grea d'intre tóte teoremele filosofiloru, dér' totdeodata atat'a de momentósa si mangaiciósa, càtu, s'ar' vedé a se desbracá de totu simtiulu umanitatiei acel'a, carele s'aru aretá càtra dens'a indiferentu. Inse cá se'mi succéda demonstrarea de sub intrebare, sum silitu a o incepe dela cugetare, cá caus'a tuturoru cugetândeloru, si dela legile cugetarii cele supreme; càci altcum fara si mai 'nainte de cugetare, cá caus a tuturoru cugetândeloru altcum nimic'a nu-i cugetabilu (§ 7, Legea a dou'a). . .“

Cursulu la burs'a de Vien'a

din 10 Octobre st. n. 1881.

Rent'a de auru ungara	118.60	Imprumutulu cu premiu ung.	123.50
Imprumutulu cailoru ferate ungare	133 75	Losurile p. regularea Tisei si a Segedin.	112.30
Amortisarea datoriei cailoru ferate de ostu ung. (1-a emissiune)	91.20	Rent'a de harthia aust.	76.50
dto. (II-a emissiune)	110.—	„ de argintu „	76.50
dto. (III-a emissiune)	96.75	„ de auru „	94.30
Bonuri rurale ungare	99.—	Losurile din 1860	131.50
dto. cu cl. de sortare	98.—	Actiunile bancei austr.-ungare	830.—
Bonuri rurale Banat-Timis.	97.75	„ bancei de creditu ungare	376.—
dto. cu cl. de sortare	97.—	„ bancei de creditu austriace	369.—
Bonuri rurale transilvane	97 25	Argintulu	—.—
„ croato-slav.	98.—	Galbini imperatesci	5.61
Despagubirea p. dijm'a de vinu ung.	95.—	Napoleond'ori	9.36 1/2
		Marci 100 imp. germ.	57.80
		Londr'a	118.35

Editoru: Iacobu Muresianu. Redactoru responsabilu: Dr. Aurel Muresianu.

Tipografi'a: Ioanu Gött si fiiu Henricu.